

Vilseförd opinion

TV-programmet med de lärda i Lund åtnjuter en välförtjänt popularitet. Men ibland kan också ett sådant program, som utöver underhållningen borde ge kunskaper hos lyssnarna, leda till att opinionen vilseleds.

En av våra nya socialdemokratiska politruker, statssekreterare Olhede, måste ha fått för sig att han skulle illustrera den kapitalistiska hegemonin inom vårt rättsväsen. Han frågade i provokativ ton den rättslärde docenten Cervin, varför stöld och förskingring hade så mycket hårdare straffskalor än smuggling och falskdeklaration. Hr Cervin förklarade att stöld och förskingring är klassiska brott, som av ålder straffats hårt, medan smuggling och särskilt falskdeklaration tillkommit på senare tid; de riktar sig mot anonyma allmänna intressen, vars kränkande människorna ännu inte lärt sig att se på med starkare ovilja. Han utfäste sig också att till morgondagen åstadkomma nya lagtexter, där de fyra brottstyperna likställdes ur straffsynpunkt. Det sade han sig kunna göra som en rent teknisk prestation. Innehållet i lagen vore det politikernas sak att bestämma.

Replikväxlingen i TV och därpå följande pressdebatt skapade en av tidens snabbt uppflammande pop-opinioner, där allmänheten reagerar utan att förstå vad saken gäller, helt enkelt därför att den blivit ofullständigt eller felaktigt informerad. För socialdemokraterna och än mer för extremvänstern var naturligtvis den påstådda hårdheten mot tjuvar-

na och efterlåtenheten mot falskdeklaranterna gefundenes Fressen. Se där ett klart belägg för den borgerliga hegemonin inom rättsväsendet! Den stackars tjuven, som i sin nöd förgriper sig på andras egendom, kan få upp till 6 års fängelse, medan den mot samhället illojale falskdeklaranten maximalt kan få 2 år. Både hr Rainer, statssekreterare i justitiedepartementet, och skattestrafberedningen lovade rättelse.

Därmed kunde allmänheten draga en lättnadens suck, och socialdemokraterna kunde trösta allmänheten med att regeringens öga ser allt. Visst finns det kvar borgerliga värderingar i rättsordningen, kapitalistiska regler som förföljer fattiga brottslingar och privilegierar rika. Men det svenska folket kan vara förvissat om att även rättsordningen skall renas från det kapitalistiska samhällets klassorättvisor.

I all uppståndelsen hann aldrig den verkliga sakkunskapen — straffrättsjuristerna — komma till tals. De hade kunnat upplysa allmänheten om att problemet ligger till på ett annat sätt.

För det första: att vi har kvar straffmaxima på 6 år för grov stöld och grov förskingring beror inte på någon "borgerlig hegemoni" utan är helt enkelt en eftersläpning från den tid, då stölden (med vilken förskingringen kom att likställas) var ett hot inte bara mot den bestulnes egendom utan rentav mot hans liv. I det gamla bondesamhället med dess massfattigdom var det en katastrof att förlora värdefullare egendom genom

stöld. Sedan urminnes tider var stöldstraffet — typiskt syftande på kreaturstöld — mycket hårt; in på 1800-talet stadgades i många europeiska länder fortfarande dödsstraff.

Men det är ofta stor skillnad mellan stadgade straff och de faktiskt tillämpade. Straffmaximum på 6 år för grov stöld (eller förskingring) har veterligen aldrig tillämpats. Till frihetsstraff för stöld dömer man endast återfallsförbrytare — fall där resocialisering genom kriminalvård i frihet ter sig utsiktslös. Och för den som förskingrar upp till 30 000 kr blir straffet i regel skyddstillsyn. Samhället visar över huvud taget stor humanitet gentemot människor, som begått egendomsbrott av typen stöld och förskingring.

Det är helt i sin ordning. Det är också i sin ordning att man går hårt fram mot falskdeklarationen. Enligt kriminalpolitiska undersökningar beräknas det årliga antalet felaktiga deklarerationer, som *icke upptäcks*, uppgå till omkring 100 000. Specialraziorna mot t. ex. arkitekter och minkfarmare har givit beklämmande resultat — av arkitekternas deklarerationer var inemot 60 procent felaktiga, ehuru inte alltid därför brottsliga. Men falskdeklaranten får faktiskt veta vad han gjort. Förskingraren, som tagit 20 000 kr ur kassan får skyddstillsyn. Han är givetvis återbetalningsskyldig, men längre än till utmätning av boet får man inte gå. Falskdeklaranten, som undandragit det allmänna 20 000 kr i skatt, får betala in detta och därtill

30—50 000 kr i böter. De indrivs strängt, om så behövs med införsel i hans lön. Det är inte att undra på att många upptäckta skattefuskare försöker få fängelse i stället!

Situationen är alltså högst komplicerad — och man får livligt hoppas att skattestraffberedningen lyckas utforma konstruktiva reformförslag. För närvarande tillämpar vi sida vid sida motsatta principer inom svensk straffrättskipning. De klassiska egendomsbrotten behandlas i enlighet med modern humanförbättringsprincip: man vill resocialisera brottslingen. Gentemot skattefusket riktas en avskräckningsstraffrätt av uråldrig karaktär, vilket innebär att vi släpar med oss inhumana metoder. Är det omöjligt att tänka sig att samhället försöker utveckla metoder för resocialisering också av skatteförbrytare? Är det omöjligt att skapa ett skattesystem, som i så hög grad bygger på konsumtionsbeskattning att skattefusk av större betydelse förhindras?

Om dessa och andra svåra frågor i det invecklade problemkomplexet fick allmänheten ingenting veta i den debatt om brott och straff, som utspann sig efter frågorna i Lund. Sveriges Radio t. ex. missade sin uppgift som informationsmedium. När man bidrog till att skapa opinion i en så svårtillgänglig fråga borde man ha följt upp initiativet genom förberedd debatt mellan ett antal specialister, som kunde talat om för allmänheten, hur saken låg till, och var de verkliga problemen låg.